

Jubilejski dar.

Učitelstvo — sebi! Učiteljska hranilnica in posojilnica v Ljubljani 100 K; Angela Trošt in Julij Slapšak iz Vodice 4 K; Jakobina Dimnikova iz Ljubljane 2 K; A. G. 2 K; Sebozglasu iz Cerkelj na Gorenjskem 12 K; skupaj 130 K; zadnjih izkazanih 424-50 K; doslej darovanih 554-50 kron. Bog plati!

Obrambni vestnik.

*** Imenitno priznanje.** Z ozirom na naš uvodni članek „Sistem“ v zadnji številki „Učit. Tov.“ je priobčil „Slovenec“ dne 2. apr. kratko notico ter hotel izkoristiti članek po svoji stari navadi. — Pravi: „To je treba v toliko popraviti, da dobrega krščanskega učitelja naše pošteno ljudstvo ne mrzi, ampak nasprotno, ga globoko spoštuje in mu ne zaupa samo lastne dece, ampak se da od njega podučiti in voditi tudi v drugih stvarih.“ — Oziroma se v Eldorado za klerikalno učitelstvo — v Dobrepolje. Tam ljudstvo tako spoštuje učitelja Štruklja in Odlaska, da ju je hotelo že parkrat zagnati in prepoditi iz stanovanj in Dobrepolj samih. Če bi imela Štrukelj in Odlasek tako drzno čelo, da bi upala trditi nasprotno, bi se lahko poklicali za pričo ljudje, ki so hoteli to izvršiti in to še danes zahtevajo. — Prepričani smo, da ima vsak napreden učitelj, ki se tako razširja povernost, več spoštovanja in zaupanja pri našem dobrem ljudstvu, kakor pa imenovana dva tovariša.

*** Pozabil je povedati znani zavijač** v uredištvu „Slovenca“, da ljudstvo zato nastopa proti učitelstvu na deželi, ker je nahujtkano od raznih katoliških demagogov. Da „krščanski“ demoralizatorji ljudstva ni še dolgo tega, ko je tisti, ki je pisal znano notico v „Sirovincu“ „Imenitno priznanje“ proti učitelstvu in sedaj navidezno nastopa proti „Ferrerovstvu“ in „Freisieniu“, ko se je vendar sam izrazil svoj čas, da bi videl najrajši ne vsakem drevesu v Lattermanovem drevoredu visoti po enega „farja“; sedaj se pa redi pri „farjih“ in s pomočjo „farjev“ brez izgovorov, „da pride človek do spoznanja“, ker je edini in isti vzrok „spoznanja“ tega urednika in vseh „Slomškarjev“ — koristolovstvo in lastni jaz. — Da ljudstvo globoko spoštuje „krščanske učitelje“, o tem dvomimo, ker jih ne spoštujejo niti „ljudski voditelji“ in jim dajejo dan za dnevom — menda v znak spoštovanja — moralne bree. Sicer se pa gospodje okolo klerikalnega glavnega organa in v S. L. S. še sami iz sebe norčujejo. — Gospod Trseglav bi nam menda že vedel povedati, kako se na shodih hujša ljudstvo proti učitelstvu. Zakaj je ravno njemu učitelstvo tako pri srcu, menda ni težko aganiti, ker mu je učitelstvo v sorodstvu. — Morda pa tudi, da posnema svojega bivšega šefredakterja — dr. Lampeta*. — Čut za poštenost je lep dar, kdor ga ima!

Učiteljski vestnik.

Učiteljske stanovske organizacije.

Referat s slovenskega vseučiteljskega abit. sestanka v Ljubljani 1. 1909.

Zdaj pogledimo še delokrog obeh organizacij in to, kar je vsaka teh organizacij že storila ali kar dela.

Delokrog „Slom. zv.“ obstoji iz izdajanja svojega glasila, ki nosi naslov: „Slovenski učitelj“, ki je pa obenem tudi glasilo „Kathehetskega društva“ ima v vsaki številki tudi več nego polovico katehetskih stvari. Drugič izdaja to učitelstvo tudi mladinski list „Vrtec“ s priloženo „Angeljkom“, katerega urednik je zopet katehet. Tako sem končal z današnjim delom „Slom. zveze“, mogoče — ako bom imel še kdaj priliko o njej govoriti — lahko kaj več podam iz nje delokroga. — Sedaj še delokrog „Zaveze“ avstr. jug. učit. društev.

Zaveza izdaja svoj šolsko-politiški list — tednik „Učiteljski Tovariš“, ki ima kolikor-toliko tudi političnega vpliva na slovensko javnost in bije boj za stanovske in politične interese učitelstva vseh kronovin Slovenec in je najstarejši sedanji slovenski list. Izdaja svoj pedagoško-znanstveni list „Popotnik“, ki ima nalogo skrbeti za povzdigo učitelstva in z njim šolstva na pedagoškem in znanstvenem polju. Izdaja svoj mladinski list „Zvonček“, ki skrbi za čtivo in duševno hrano šoloobiskujočih otrok. „Našo bodočnost“, list za šoli odraslo mladino, ki naj bi izpopolnjeval znanje in gojil nadaljno izobrazbo onih, ki izstopijo iz ljudske šole. Zaman bi bil ves trud v ljudski šoli, zaman vsi upi v bodočnost našega naroda, ako se ne izobrazuje otrok, ki izstopijo iz ljudske šole, še nadalje, ako se duševno in čuvstveno popolnoma zanemarijo.

Zaveza izdaja svoj list „Domače ognjišče“, ki je namenjen v prvi vrsti staršem, kmetiš-kemu ljudstvu in delavstvu. List se trudi, da ponči naše ljudstvo v prvi vrsti o napakah v higieni in v vzgojevalnem oziru. Zaseduje v prvi vrsti vzgojevalne, posebno domače-vzgojevalne smotre.

* Dr. Lampe še sedaj ni prekal onega, kar je govoril o dveh naših tovariših na shodu v Vodmatu v Ljubljani, akoprav smo mu dokazali, da ni bilo tako, kakor je pripovedoval ljudem.

„Zaveza“ je ustanovila ali posredovala tudi pri ustanovitvi drugih podjetij, društev, oziroma združenj.

V Gorici v tiskarni Gabrščekovi izhaja „Knjižnica za mladino“, ki izda vsako leto nekaj knjig za mladino.

„Zaveza“ sama pa izdaja pod naslovom „Mladinska knjižnica“ mladinske spise, ki so pri tekmovanju nagajeni.

Dalje je ustanovila „Šolski muzej“, ki je za sedaj provizorično nastanjen na Ljubljanskem Gradu in ima že jako lepe zbirke raznih šolskih stvari. Mestna občina ljubljanska se je zavezala, da preskrbi temu zavodu tudi primerno stanovanje. Važen bi bil ta muzej tudi z ozirom na povzdigo narodnega šolstva, da se tudi tu odcepimo od vpliva tujih učil in si preskrbimo takih, ki odgovarjajo našemu narodnemu duhu in življenju.

„Zaveza“ je ustanovila tudi društvo „Jubilejska samopomoč“, pri katerem se lahko zavaruje vsak učitelj za življenje. Ob smrti družbenika pa plača društvo njega dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor družbenikov je; torej čimveč družbenikov, temveč dobi vsakdo.

„Zaveza“ je ustanovila tudi svojo tiskarno, in sicer „Učit. tiskarno v Ljubljani“. V njej se tiskajo vsi listi „Zaveze“, knjige „Solske Matic“, vse šolske tiskovine in izvršuje tudi druga tiskarska dela.

Ima svojo „Hranilnico in posojilnico učiteljskega konvikta v Ljubljani“. Nje deleži so po 50 K in se plačujejo v mesečnih obrokih po 2 K. Posojila se dajejo na odplačevanje — amortizacijo — mesečno.

Velikega pomena za bodočnost učitelstva, oziroma za učiteljske otroke je „Društvo za zgradbo učit. konvikta“, ki ima sedaj 80.000 K imetja. O tem bo potreba še posebej o priliki izpregovoriti.

Društvo „Narodna šola“ v Ljubljani podpira šolstvo s tem, da preskrbuje samoučila brezplačno ali pa po znižanih cenah.

„Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“ s sedežem v Ljubljani plačuje vdovam družbenikov po 200 K letne pokojnine do smrti, sirotam po očetu in materi po 200 K vzgojnine in sirotam po očetu 60 K. Imetje tega društva znaša 127.767 K 78 h.

Dalje ima „Zaveza“ tudi v svojem okrilju deželna učiteljska društva, ki so:

„Deželno slov. učit. društvo v Ljubljani“, ki zastopa koristi učitelstva na Kranjskem.

„Deželno učiteljsko društvo za Goriško in Gradišansko“, ki zastopa skupne interese slov. in laškega učitelstva na Goriškem.

„Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, ki zastopa koristi spodnještajerskega slovenskega učitelstva.

Po prizadevanju „Zaveze“ se je ustanovila tudi „Slov. Sol. Matica“, ki izdaja vsako leto več pedagoško-znanstvenih učnih in pomožnih knjig. Letnina znaša le bore 4 K, za učiteljske 2 K na leto, za 5 knjig.

Podal sem vam sedaj površno delokrog obeh „Zvez“. Primerjajte njih obseg, njih delovanje, v koliko katera odgovarja duhu današnjega časa in s pomočjo dela katere bi se dalo slovensko učitelstvo bolj reorganizirati! Jaz se odrekam vsaki sodbi.

Podal sem bistvo in delokrog obeh glavnih slov. uč. org. Glede bistva, to je načel, sem vam podal svoje subjektivno mnenje, glede delokroga pa samo gola dejstva — fakta. Sodbo naj si potem premišljevanja vsakdo napravi sam.

Preden se še lotim od učiteljskih organizacij, ne smem prezreti, da imamo pri nas tudi žensko učiteljsko organizacijo, in sicer „Društvo slovenskih učiteljic“, ki se poteza posebno za izboljšanje stanja slovenskih učiteljic. To društvo šteje 144 članic in ima okroglo 1400 K imetja.

Da se stori tudi tu korak naprej, je naloga mlajših, zavednejših učiteljic.

Potreba je pa konstatirati, da so učiteljice že sedaj tudi članice posrednih učiteljskih društev in že sedaj složno nastopajo z učitelji.

Resolucije: Učiteljski abit. zbrani na sestanku dne 1. avg. 1909. v „Mestnem Domu“ v Ljubljani.

1. so, pregledavši učiteljske organizacije, spoznali nujno potrebo, da „Zav. avstr. jugosl. uč. dr.“ intenzivneje seznaja svoj naraščaj s težnjami stanju, kakortudi organizacije same;

2. so spoznali nujno potrebo, da prične „Zav. jugosl. avstr. uč. dr.“ kar najodločneje delovati na to, da bo stik učitelstva z učiteljskimi in vseh krajev, kjer so slov. učiteljske, kar možno najtesneje in da skrbi učitelstvo tamošnjega kraja, da se prirejajo temu dijaštvu znanstvena predavanja, da se tako izpopolni šolska izobrazba in seznanji učitelstvo z vsemi aktualnimi vprašanji življenja.

Kranjske vesti.

—r— **Ljubljanska mestna občina za šolstvo.** Letos se zgradi poslopje za III. mestno deško šolo v Prulah in pa poslopje za II. mestno dekliško šolo v Kotnikovi ulici, poleg I. mestne deške šole. Takoj ko bo dograjeno poslopje za III. mestno deško ljudsko šolo, se bo otvorila za kolodvorski okraj IV. mestna deška ljudska šola, združena z meščansko šolo, in pa III. mestni otroški vrtec. Poslopje mestnega dekliškega liceja se podaljša. Poleg pa se zgradi poslopje za internat „Mla-

dike“. Na stavbišču državne obrtne šole se že vse giblje in dela. Vsa čast ljubljanskemu občinskemu svetu in njega vrlému načelniku, županu Ivanu Hribarju!

—r— **Solarski izlet v Postojnsko jamo** priredi učiteljski zbor prve mestne deške ljudske šole v Ljubljani z učenci četrtega in petega razreda meseca junija letos.

—r— **Izlet v Trst** priredi vodstvo trgovske gremijalne nadaljevalne šole v Ljubljani z gojenci tretjega letnika meseca junija.

—r— **Na grmški kmetijski šoli** je imenovan za strokovnega definitivnega učitelja R. Z dolšek.

—r— **Okrožni šolski nadzornik iz Finlandije** se je mudil zadnje dni meseca marca v Ljubljani ter si ogledal v spremstvu g. deželnega šolskega nadzornika Fr. Levca učiteljske, mestni dekliški licej in I. mestno deško šolo. Na vseh treh zavodih je prisostvoval tudi pouku. Izjavil se je, da na svojem potovanju po Avstriji in tudi izven Avstrije ni našel nikjer tako vzorno urejenih šol kakor v Ljubljani. Posebno pohvalno se je izrazil o uredbi I. mestne deške ljudske šole in njeni krasni zbirki učil. Zanimal se je tudi za učiteljsko organizacijo in za literarno delovanje slovenskega učitelstva. Ni se mogel prečuditi žilavosti, pridnosti in delavnosti slovenskega naprednega učitelstva in njega vzorni stanovski in gospodarski organizaciji.

—r— **Toplice pri Zagorju ob Savi.** Solarska kuhinja na šestrazredni šoli v Toplicah se je zaključila dne 18. suša. Nje dobrodelno delovanje v preteklem letu je bilo izredno uspešno, saj je število razdeljenih porcij kosil preseglo ono prejšnjih let in naraslo na 5509. Na dan je bilo pogostenih povprečno sto otrok, za kar imajo posebne zasluge ondodne učiteljice F. Jaukovičeva, M. Garbajsova in Iv. Simončičeva. Za gmotno podporo pa se je največ zahvaliti slavnemu konzumnemu društvu bratovske skladnice. — Dne 20. pret. m. se je vršil na imenovani šoli obiteljski sestanek. Tov. nadučitelj F. Kozjak je pozdravil dole starše. Potem je poljudno predaval tov. Janko Stepišnik o temi: „Posirovelost mladine“. Navzoči so z vidnim zanimanjem poslušali in končno burno zahvaljevali predavatelja. Potem so si starši ogledali krasne skiptične slike, združene s predavanjem; „Okolo zemlje“. Prihodnji obiteljski sestanek se je vršil 3. aprila na katerem je predaval tov. učitelj M. Pelko „Dobra vzgoja je sveta dolžnost staršev“.

Štajerske vesti.

—š— **Solska veselica v Središču.** Središka šestrazrednica je priredila na velikončni ponedeljek, dne 28. marca 1910, v šolskih prostorih solarsko veselico, ki je uspela v moralnem in gmotnem oziru. Na vzporedje je bilo petje s spremljevanjem klavirja in 2 gledališki igrici. Z nekim ponosom in zadovoljstvom smo občudovali sigurnost in izrazitost mladih pevki in pevcev, primerno čuvstvanje v venčku „Dobro večer“ in dobro izraženo tekmovanje vina in vode za prvenstvo v dvospevu „Prepir vina in vode“. Vneti zagovorniki vina in vode so bili sicer eni in isti predstavljalci, a se je vseeno jako dobro izvajala zmaga vode nad vinom. — Istotako pohvalno moramo omeniti gledališke predstave. Središkim šolarjem je dan junaški, razumen nastop, gibčnost v besedi in kretnjah. To smo povse dobro opazili v igri „Lažniva Danica“. Da ostane velikončni ponedeljek v hvaležnem spominu staršev šolarjev središke šole, ki je zopet javno pokazala umevanje in voljo izobrazbe za življenje, je v prvi vrsti zasluga njenega šolskega vodje, tov. nadučitelja Kosija, ki se ni zbal truda in potrpežljivosti izvežbati šolarje v pevskih točkah, v svojih mišnih skladbah, potem njegovima hčerškama, Kllici in Marici, ki ob takih prilikah radevolje sedeta h klavirju, in tov. učitelju Muzku, ki je vodil gledališke predstave. Ljudstvo, ki mu tako vzgajate njegove hčerke in sinove, je hvaležno in še hvaležnejši so vam šolarji sami. — Dasiiravno se je vršila veselica na velikončni ponedeljek, ko se razkrope ljudje na vse kraje, je bila šola vendar polna inteligence in kmetijskega ljudstva.

—š— **Pokrajinsko zvezo 48 podružnic nemškega „Schulvereina“** na Spod. Štajerju hočejo ustanoviti 10. apr. v Mariboru.

—š— **Nemško-avstrijska učiteljska zveza** zboruje od 18. do 20. julija v Gradcu. Nemci računajo, da se zbora udeleži do 2000 učiteljev in učiteljic.

—š— **Okrajni šolski svet celjski** je imel dne 29. marca t. l. svojo redno sejo, v kateri so se vzeli na znanje razni odloki in ukrepi deželnega šolskega sveta, tako n. pr. da je šola v St. Pavlu postala šestrazrednica, da se je učitelj Fr. Pristovski v Zalcu podelil trimesečni dopust v svrhu nadaljne izobrazbe na umetniški obrtni šoli v Ljubljani; nadalje se je dosednji suplent na celjski okoliški šoli R. Delakorda, imenoval za prov. učitelja na tej šoli, učiteljica A. Ziegler pride pa iz Liboj v Pireščico na mesto obolele učiteljice Ane Hrevatine; v neki sporni zadevi glede šolskega vrta se je potrebno ukrenilo; odobrilo se je več računov krajnega šolskega zaklada itd.

—š— **Solska mladina v Gotovljah** priredi v nedeljo, dne 10. aprila, v tamošnji šoli ob pol 4. uri otroško gledališko predstavo. Predstavlja se „Rdeča kapica“. Domačini in sosedje so vljudno vabljeni.

Tržaške vesti.

—t— **Tržaško ljudskošolsko vprašanje.** Državni poslanec dr. Ot. Ribaf je dne 16. pret. mes. govoril v državnem zboru. Dotaknil se je tudi tržaškega ljudskošolskega vprašanja. Dejal je: Prigovarjalo mi se bo — pričakujem tega v dejanskem popravku — da naše zahteve po ljudskih šolah niso utemeljene in da je celo upravno sodišče razsodilo proti nam. Dali je naša zahteva utemeljena v dejanskih okoliščinah, tega nočem danes dokazovati, ker sem o tem že govoril in je to tudi posl. Spinič dokazal jako natančno in podrobno. A ker se vedno sklicujejo na razsodbo upravnega sodišča se dovoljujem tu na kratko omeniti odločbo. Odločba je datirana z dne 7. oktobra 1904, št. 10.471. Na našo pritožbo proti odločbi, s katero je bila odbita naša zahteva po slovenski ljudski šoli v Trstu, je upravno sodišče odločilo: „Izpodbijani odlok se razveljavlja, ker je zakon neuteemeljen“. To je odločba, na katero, se gospodje sklicujejo proti nam; torej odločba, s katero je bil razveljavljen ministerialni odlok, ki je odbil našo zahtevo! To da je za nas neugodna odločba! In kaj pravi utemeljevanje? (Čita): „Določeno je in ne da se oporekati, da k slovenski narodnosti priznavajoči se pritožniki imajo po petletni poprečnici več nego 40 šoloobveznih otrok.“ — Moram tu omeniti, da ni le par več nego 40, ampak 1200 šoloobveznih otrok. (Čuje!) Dalje je rečeno (čita): „Dalje je določeno in od zastopnikov pritožiteljev posebno v komisijskih zapisnikih od 16. in 18. februarja 1894. izrečno priznано, da je od katere-sibodi točke mesta do ene slovenskih šol manje nego 4 kilometre.“ — To je točka, na katero se gospodje sklicujejo. (Medklci.) Saj bom govoril o tem. Ravno glede te točke je upravno sodišče v svoji odločbi priznalo, da ni veljavna. (Medklci.) Ko bi bili gospodje le par trenutkov čakali, bi bili takoj dobili odgovor na svoje opazke. Tu je rečeno (čita): „Ni pa zadostno določena okolnost, na katero se sklicujejo pritožitelji, dala je njihovim otrokom tudi dejanski možno obiskavati one manj nego štiri kilometre oddaljene slovenske šole, kar je za presojanje po § 59. državnega ljudskošolskega zakona važno v toliko, da bi v slučaju dejanske nemožnosti obiskavanja take bližnje šole bili dotični otroci morda prisiljeni obiskovati šolo svoje narodnosti, ki je oddaljena več nego štiri kilometre, in sicer v dveh smereh, naglašanih od pritožiteljev toliko v administrativnem postopanju, kolikor v tusodni pritožbi: a) ali je v vprašanih šolah z ozirom na število v dotičnih šolskih okoliših vsolanih otrok še prostora, oziroma če bi ga bilo možno pripraviti, tudi za sprejetje onih otrok, ki prihajajo tu v poštev, a stanujejo v mestu — prosim, gospod kolega Pitacco, da vzamete to na znanje — in b) če morda posebne lokalne razmere znatno otežujejo dohod k tem šolam.“ — Kar se tiče prve točke, mi mora kolega Pitacco potrditi, da so najbližje šole tržaške okolice tako prenapolnjene, da v istih nimajo prostora niti otroci dotičnih vasi (Čuje! Čuje!) tako, da je začel magistrat, oziroma mestni svet v Trstu razmišljati, kako bi se dalo od pomoči temu pomanjkanju prostora, da bo treba graditi nove ali pa razširiti obstoječe slovenske šole v okolici. To je komisijsko ugotovljeno in to zna prav dobro tudi tržaški mestni svet, sicer bi se ne spuščal v troške za nove šole. Kar se tiče druge točke, je škoda o tem izgubljati besede. Da otroci z dežele hodijo v mesta v šolo, to se vidi povsod na svetu, a da bi mestni otroci iz tako znamenite mestne občine hodili preko vsega mesta v okolico, v vasi, v šolo, to morejo zahtevati le taki Italijani, ki niso vredni italijanske kulture. (Živahno odobravanje.)

—t— **Nemške obrtne učence** hočejo začeti spravljati v Trst tamošnji Nemci, ker mislijo, da bi kot poznejši samostojni rokodelci lahko izborno uspevali in tvorili zanesljivo nemško ljudstvo. Listi zatrjujejo, da bi lahko tekmovali z Italijani in Slovani.

Goriške vesti.

—g— **Povišanje v službi.** Učitelj na pripravnični državne realke v Gorici, Vinko Dittrich, je pomaknjen v osmi činovni razred.

—g— **Zrelostni izpiti na ženskem učiteljskem v Gorici** se prične 2. maja ob 8. uri zjutraj. Izpiti usposobljenosti za meščanske in ljudske šole se prične 9. maja ob 8. uri zjutraj. Tem slede izpiti za ženska ročna dela ter za otroška zavetišča. Prošnje na ravnateljstvo do 15. aprila t. l.

—g— **Učiteljska vest.** Za provizoričnega vadiškega učitelja na goriški c. kr. vadišnici je imenovan tov. V o u k. dosedaj podučitelj na slovenski vadišnici v Kopru.

—g— **Furlanski akademiki** so na velikončni ponedeljek protestirali v Gorici proti slovenskemu učiteljskem v Gorici in so zahtevali, naj se premesti v kak slovenski kraj. Istočasno so sprejeli sklep, ki zahteva popolno laško vseučilišče.